

Vida secreta – Salvador Dalí

El 1941, amb la publicació de *Vida secreta*, la carrera literària de Salvador Dalí arriba al zenit. Anteriorment havia escrit poemes, contes, assajos, articles, manifestos, i després encara hi afegirà una novel·la i dues autobiografies més, però l'obra mestra indiscutible són aquestes «falses memòries» escrites a Virgínia als trenta-set anys.

Si bé és cert que Dalí va fer incursions artístiques en àmbits com el cinema, la joieria, l'escultura, l'òpera i la decoració d'interiors, entre d'altres, les dues activitats predominants al llarg de la seva vida van ser la pintura i la literatura. La fama universal que va aconseguir com a artista plàstic ha fet que se'l consideri un pintor que també escrivia, quan en realitat els seus textos tenen un valor literari indiscutible, molt superior a l'interès merament biogràfic -més aviat dubtós.

Prenguem, per exemple, una afirmació de les primeres pàgines de *Vida secreta*: «El meu germà va morir a set anys d'un atac de meningitis, tres anys abans de néixer jo». Doncs bé, l'únic cert d'aquesta frase és que el seu germa va morir; la resta de la informació és falsa. Només prescindint del suposat valor històric d'aquest llibre estem en condicions d'assaborir-lo a pler.

En aquesta falsa autobiografia, Dalí recrea un passat a la seva mida, amb records intrauterins inclosos, i converteix la seva vida en un text coherent, progressiu i fascinant. És preferible prendre les dades referides a personatges reals com a reflex subjectiu i retroactiu: de la mateixa manera que «un paisatge és un estat d'ànima», també ho pot ser una descripció, un record escrit trenta anys després.

Des d'aquest punt de vista, doncs, les millors pàgines de *Vida secreta* són les de la infantesa i l'adolescència, quan encara no havien entrat en escena García Lorca, André Breton, Luis Buñuel i la resta de celebritats que omplen la darrera part del llibre. La lectura d'aquestes primeres pàgines íntimes, en què Salvador Dalí es mostra a mig camí entre el Don Joan d'Apollinaire (passat per l'autoinquisició) i el Rousseau hiperestèsic de les *Confessions*, produeix una sensació tonificant característica de la millor literatura. Les relacions amb les nenes Galuixka i Dullita -d'un sadomasoquisme pueril i entranyable-, la instauració del «pla quinquenal» de festeig, l'aferrissada defensa de l'Anti-Faust, l'autoanàlisi constant i anacrònica del narrador que es recorda/inventa com a nen, l'evocació surrealista avant la lettre de diverses putrefaccions campestres, són d'una qualitat molt superior a les informacions referents als personatges famosos, ofertes amb comptagotes i menys elaborades literàriament.

Al final del llibre, quan la cosmogonia daliniana ha cristal·litzat en una tronada apologia de la fe i la jerarquia, ens adonem que la *Vida secreta* és una metàfora vital també sobre els anys encara no viscuts, escrita i avançada gairebé al pas de l'equador. En efecte, als anys quaranta Dalí iniciaria una lenta però imparable decadència artística i literària que el duria a la redundància i l'autoimitació cada cop més buides de sentit, i que culminaria amb l'explotació comercial indiscriminada.

A *Vida secreta* hi trobem algunes de les claus interpretatives sobre les obsessions presents en tota l'obra pictòrica i literària de Dalí, com la primera trobada amb l'Angelus de Millet o amb una crossa bifurcada, la visió intrauterina dels ous ferrats, o la irrupció dels rellotges tous. Hi trobem també alguns apunts sobre la meravellosa paranoia de la Lídia de Cadaqués, que interpretava sistemàticament les glosses de Xènius com a cartes d'amor dirigides a ella.

En un article, Narcís Pijoan suggeria que Dalí, profund coneixedor de l'obra de Sigmund Freud, jugava amb cartes marcades quan introduïa en els seus quadres símbols fàcils de desxifrar en clau psicoanalítica. Llegint *Vida secreta* ens assalta la mateixa sensació; en alguns passatges les referències -en particular les genitals- són alhora òbvies i implícites, com si l'autor s'hagués entretingut a amagar-les lleugerament perquè els lectors les descobrissin sense esforçar-se. D'aquesta manera, Dalí ens proposa un text en què no només tots els fils encaixen perfectament amb la seva trajectòria vital (pressentiments, genialitat infantil, simbologia profètica, aparició de la Gala nena), sinó que els termes «paranoia» i «mètode paranoico-crític» són prodigats una i altra

vegada perquè no oblidem que podem llegir aquestes memòries com la transposició d'una neurosi en el pla del record.

Salvador Dalí va escriure en català, castellà, francès i anglès; de vegades és difícil esbrinar en quin idioma va veure la llum un text determinat. En les diverses llengües que va utilitzar, Dalí dominava prou bé la sintaxi i el lèxic, però menyspreava la puntuació i l'ortografia; de fet, ell escrivia «hortografia».